

28.3.2018

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite

Kuuleminen 20.3.2018, HE 202/2017 vp ja HE 203/2017 vp

Asia

Valtioneuvoston kanslian vastaukset kuulemisessa esitettyihin kysymyksiin

Valtioneuvoston kanslian kuulemisen yhteydessä edustaja Kasvi esitti kysymyksen siitä, miksi siviilitiedustelulainsäädäntöön ehdotettu tehtävänantorakenne on epäselvä ja huonommin valmisteltu kuin ehdotettu sotilastiedustelusäätely.

Valtioneuvoston kanslia toteaa vastauksenaan, että kanslian näkemyksen mukaan hallituksen esitykset ovat asianmukaisesti valmisteltuja, eikä kanslialla ole kantaa mahdollisiin eroihin valmistelun laadussa.

Puheenjohtaja Jalosen esittämään kysymykseen tiedusteluvaltuutetun osallistumisesta tiedustelun ja tilannekuvan koordinaatioryhmän kokouksiin valtioneuvoston kanslia toteaa seuraavaa.

Kanslian kesäkuussa 2017 asettamassa koordinaatioryhmässä ovat edustettuina pääministerin valtiosihteeri, valtioneuvoston turvallisuusjohtaja, sisäministeriön kansliapäällikkö, ulkoministeriön valtiosihteeri, puolustusministeriön kansliapäällikkö, tasavallan presidentin kanslian kansliapäällikkö, suojelupoliisin päällikkö ja Pääesikunnan tiedustelupäällikkö. Koordinaatioryhmän tehtävänä on arvioida ja yhteen sovittaa ylimmän valtionjohdon tiedontarpeita, koordinoita ja arvioida tilannekuvan yhteensovittamiseen liittyviä tehtäviä, yhteen sovittaa siviili- ja sotilastiedustelun teema-alueita ja painopisteitä sekä prioriteetteja sekä määrittää valtioneuvoston tilannekeskuksen analyysin tuottamiseen liittyvä tiedontarpeita.

Oikean tiedon saatavuus ja luotettava tilannekuva luovat valtionjohdolle edellytykset tilanteen hallinnalle ja päätöksenteolle. Vaikka toimivaltaisella viranomaisella on kulloinkin operatiivinen vastuu, valtionjohdon on riittävän aikaisessa vaiheessa saatava tarpeellinen tieto kokonaisuuden hallitsemiseksi ja päätöksenteon tueksi. Tiedustelutoiminnan osalta koordinaatioryhmän tehtävänä on siten koordinoita ja yhteen sovittaa sotilas- ja siviilitiedustelun prioriteetteja siten, että esimerkiksi resursien tehokas käyttö varmistetaan.

Tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonnasta huolehtisi hallituksen esityksessä HE 199/2017 vp esitetyllä tavalla uusi viranomainen, tiedusteluvaltuutettu, joka valvoisi tiedustelutoimintaa reaaliaikaisesti. Tiedusteluvaltuutetulle on esimerkiksi annettava tieto tiedustelumenetelmiä koskevista tuomioistuimen päätöksistä ja luvista mahdollisimman pian niiden antamisen päätöksen jälkeen. Lisäksi suojelupoliisin olisi mahdollisimman pian ilmoitettava tiedusteluvaltuutetulle päätöksestä, joka koskee muuta kuin tuomioistuimen päätöksentekotoimivaltaan kuuluvaa tiedustelumenetelmää, siviilitiedustelun suojaamista, ilmaisukieltoa, rikostorjuntaan luovutettavan tiedon siirtämisen lykkäämistä.

Valtuutetulle esitetään kattavia tiedonsaantioikeuksia sekä oikeutta saada selvityksiä viranomaisilta ja muilta julkista hallintotehtävää hoitavilta. Valtuutettu voisi lisäksi tehdä tarkastuksia tiedustelutoiminnan laillisuuden valvomiseksi, minkä lisäksi sille ehdotetaan oikeutta päästä valvonnan kannalta välttämättömiin tiloihin ja tietojärjestelmiin. Tiedusteluvaltuutettu voisi lisäksi määrätä tiedustelumenetelmän käytön keskeytettäväksi tai lopetettavaksi, jos hän katsoo valvottavan menettelleen lainvastaisesti tiedustelutoiminnassa.

Hallituksen esityksen mukaan valvonta olisi yksityiskohtaista ja yksittäistapauksia koskevaa operatiivisen toiminnan valvontaa. Tiedustelun ja tilannekuvan koordinaatioryhmän koordinoititehtävään ei liity tällaista operatiivista toimintaa, joka on kunkin viranomaisen vastuulla. Valtioneuvoston kanslia pitää kuitenkin tärkeänä, että koordinaatioryhmällä ja tiedusteluvaltuutetulla on avoin keskusteluyhteys ja tämän toteuttamiseksi tiedusteluvaltuutettua voidaan tarvittaessa kuulla koordinaatioryhmässä.

Lisäksi tiedusteluvaltuutetulla olisi hallituksen esityksen mukaan oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisilta ja muilta julkista hallintotehtävää hoitavilta maksutta valvontatehtäviensä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot.